

3.5 Centra dojížděky do škol

Porovnáme-li pořadí center dojížděky za prací s pořadím center podle dojížděky do škol zjistíme, že shodná jsou pouze první 2 místa, která obsazují Pardubice a Chrudim. Třetí nejvyšší počet dojíždějících do škol je ve Vysokém Mýtě, následuje Litomyšl a Ústí nad Orlicí. Čtvrté okresní město Svitavy se řadí až na 10. místo.

Z hlediska pořadí podle **salda dojížděky do škol** se za první 4 města s největší dojížděkou řadí před Ústí nad Orlicí ještě Žamberk, Lanškroun a Polička. Svitavy se v důsledku třetího nejvyššího počtu vyjíždějících řadí podle salda vyjížděky až na 14. místo v kraji. Příčinou je záporné saldo dojížděky mužů do škol ve Svitavách, vyvolané nepřítomností střední školy technického směru. V porovnání s rokem 1991 se kladné saldo dojížděky do škol zvýšilo nejvýrazněji v Pardubicích, Vysokém Mýtě, Litomyšli, Lanškrouně a Poličce. K největšímu poklesu salda dojížděky došlo v 90. letech v Moravské Třebové, Hlinsku, Ústí nad Orlicí, Přelouči, Chrudimi a ve Svitavách.

Nestejný význam mají jednotlivá centra pro dojíždění mužů a žen. Vysoké Mýto a Česká Třebová jsou významnější pro dojížděku mužů, zatímco Litomyšl a Polička jsou významnější pro dojížděku žen (v obou případech 3. a 4. místo za Pardubicemi a Chrudimí).

V rámci České republiky se Pardubice kladným saldem dojížděky do škol 3 703 osob zařadily na 11. místo za Prahu, Brno, Plzeň, Ostravu, Olomouc, České Budějovice, Hradec Králové, Liberec, Ústí nad Labem a Jihlavu, avšak před Opavu a Zlín.

Další možností pro posouzení center dojížděky je seřadit tato centra podle **počtu obsazených míst ve školách**. Pořadí prvních dvou měst je jednoznačné, na třetí se však řadí Česká Třebová, následuje Ústí nad Orlicí, Svitavy a Vysoké Mýto.

Přepočtení dat o obsazených místech ve školách na 1 000 bydlících studentů a učňů umožňuje porovnat počet míst ve školách k počtu bydlících žáků, studentů a učňů mezi jednotlivými centry dojížděky. V Žamberku je o dvě třetiny více obsazených míst ve školách, než v tomto městě žije studujících. Na druhé místo se řadí Litomyšl, následuje Vysoké Mýto, Polička a Lanškroun. Pardubice jsou překvapivě až na 10. místě, Svitavy jsou šestnácté.

Tab. 3.8 Bilance dojížděky do škol v centrech dojížděky kraje

Kraj, centrum dojížděky	Dojíždějící do centra			Vyjíždějící z centra			Saldo dojížděky do škol	Počet obsazených míst ve školách ¹⁾		
	celkem	muži	ženy	celkem	z toho v rámci ČR			celkem	na 1 000 žáků, studentů a učňů ²⁾	
					celkem	muži				ženy
Kraj celkem	33 949	17 100	16 849	40 076	39 777	20 465	19 312	-6 127	85 800	933
Pardubice	6 941	3 542	3 399	3 238	3 147	1 722	1 425	3 703	19 212	1 239
Chrudim	2 895	1 290	1 605	1 025	1 012	569	443	1 870	6 521	1 402
Vysoké Mýto	1 615	959	656	528	521	244	277	1 087	3 288	1 494
Litomyšl	1 611	575	1 036	612	601	334	267	999	2 958	1 510
Ústí nad Orlicí	1 466	745	721	714	696	362	334	752	3 371	1 287
Lanškroun	1 257	574	683	458	438	219	219	799	2 601	1 443
Polička	1 252	405	847	456	453	257	196	796	2 541	1 456
Česká Třebová	1 239	789	450	771	768	360	408	468	3 619	1 149
Žamberk	1 159	560	599	326	320	181	139	833	2 058	1 680
Svitavy	1 130	445	685	907	897	488	409	223	3 352	1 071
Choceň	909	281	628	605	599	326	273	304	1 837	1 198
Moravská Třebová	863	391	472	561	553	270	283	302	2 460	1 140
Holice	773	504	269	370	369	186	183	403	1 472	1 377
Přelouč	768	471	297	540	537	283	254	228	1 863	1 139
Hlinsko	570	277	293	569	566	303	263	1	2 048	1 000
Letohrad	544	361	183	492	488	222	266	52	1 431	1 038
Králíky	402	272	130	253	251	114	137	149	1 081	1 160
Jevíčko	375	132	243	190	189	87	102	185	759	1 322
Skuteč	244	110	134	326	324	167	157	-82	898	916
Jablounek nad Orlicí	242	122	120	263	262	140	122	-21	619	967

¹⁾ počet žáků, studentů a učňů bydlících v centru plus saldo dojížděky do škol

²⁾ bydlících v centru

Dvě třetiny dojíždějících do škol a učilišť v Pardubickém kraji v roce 2001 cestovaly pouze v rámci okresu, ve kterém bydlí. V těch centrech dojížděky, u nichž je malý podíl dojíždějících do středních škol a učilišť, se vnitrookresní dojížděka podílí na celkové dojížděce více než 90 %. Naproti tomu nadprůměrný podíl

meziokresní případně mezikrajské dojížděky je u center, ve kterých sídlí úzce specializované školy s rozsáhlejším zázemím (Kladruby nad Labem, Litomyšl, Vysoké Mýto, Česká Třebová a Pardubice). Vysoký podíl dojíždějících z jiných okresů je také u center, jejichž poloha na hranici okresů je výhodná pro dojížděku ze sousedního okresu (Jevíčko, Třemošnice a Chvaletice).

Mezi 44 obcemi s kladným saldem dojížděky do škol je 21 obcí, ve kterých je alespoň jedna střední škola či učiliště. Zbývajících 23 obcí jsou lokální centra dojížděky do základních škol. Pro tato centra je typické, že do nich dojíždějí především žáci ve věku 6 – 14 let. Starší jsou pouze někteří žáci 9. ročníků základních škol. Následující tabulka zahrnuje centra dojížděky do škol, ve kterých byla v roce 2001 střední škola či učiliště, tedy i 5 obcí se záporným saldem dojížděky do škol (Chvaletice -2, Dolní Roveň -15, Třemošnice -29, Lázně Bohdaneč -53 a Skuteč -82).

Tab. 3.9 Dojížděka do škol do center dojížděky podle věku dojíždějících a frekvence dojížděky, počty středních škol a učilišť

Kraj, centrum dojížděky	Dojíždějící do centra celkem	Podíl dojížd. z jiné obce okresu (v %)	Podíl dojíždějících (v %) ve věku		Podíl dojíždějících (v %)		Saldo denní dojížděky	Počet škol ²⁾			
			6 - 14 let	15 let a více vč. nezj.	denně	tydně ¹⁾		SOU	SOŠ	G	VOŠ
Kraj celkem	33 949	65,4	36,3	63,7	77,2	18,2	-1 560	32	41	20	9
Pardubice	6 941	35,2	15,5	84,5	58,2	30,8	2 276	5	10	3	3
Chrudim	2 895	67,7	18,4	81,6	85,4	12,0	1 963	2	7	1	1
Vysoké Mýto	1 615	49,0	19,8	80,2	73,6	24,2	929	3	3	1	1
Litomyšl	1 611	49,4	24,1	75,9	65,2	31,8	765	1	4	1	2
Ústí nad Orlicí	1 466	74,1	22,5	77,5	77,5	19,5	747	2	3	1	-
Lanškroun	1 257	73,5	32,2	67,8	72,2	24,5	748	1	2	1	-
Polička	1 252	68,2	26,0	74,0	70,9	26,5	727	2	1	1	-
Česká Třebová	1 239	50,6	14,3	85,7	69,9	27,2	441	1	2	1	1
Žamberk	1 159	88,8	36,4	63,6	84,4	9,5	829	1	-	1	-
Svitavy	1 130	83,4	31,7	68,3	85,0	13,4	527	1	2	1	1
Choceň	909	71,8	37,5	62,5	86,8	10,2	386	1	2	-	-
Moravská Třebová	863	68,3	27,3	72,7	65,0	31,3	354	1	1	1	-
Holice	773	71,9	39,7	60,3	87,6	9,8	412	1	1	1	-
Přelouč	768	83,3	40,6	59,4	94,5	3,6	353	1	-	1	-
Hlinsko	570	84,7	49,8	50,2	95,4	3,2	325	1	-	1	-
Letohrad	544	82,9	25,2	74,8	83,1	14,9	166	1	1	1	-
Rybitví	418	67,5	8,6	91,4	85,9	.	280	1	1	-	-
Králíky	402	85,3	51,5	48,5	81,6	10,2	276	1	-	1	-
Jevíčko	375	54,4	38,7	61,3	77,6	21,1	211	-	-	1	-
Skuteč	244	93,4	72,5	27,5	86,5	9,0	47	-	-	1	-
Lázně Bohdaneč	221	91,9	63,8	36,2	94,1	1,8	-23	-	1	-	-
Chvaletice	218	60,1	15,6	84,4	77,5	20,6	-12	1	-	-	-
Třemošnice	214	44,9	22,9	77,1	84,6	14,0	22	1	-	-	-
Nasavrky	158	89,9	64,6	35,4	91,8	.	57	1	-	-	-
Dolní Roveň	138	63,0	42,8	57,2	70,3	.	-26	1	-	-	-
Kladruby nad Labem	113	8,0	0,9	99,1	3,5	.	-78	1	-	-	-

¹⁾ za obce, které nemají statut města, není údaj k dispozici

²⁾ SOU = střední odborná učiliště, SOŠ = střední odborné školy, G = gymnázia, VOŠ = vyšší odborné školy

Do center dojížděky do škol, ve kterých sídlí alespoň 1 střední škola či učiliště, převažuje až na 4 výjimky dojížděka studentů patnáctiletých a starších. Dojížděka žáků do 14 let převažovala ve Skutči (72,5 %), Nasavrkách (64,6 %), Lázních Bohdaneč (63,8 %) a v Králíkách (51,5 %).

Do Kladrub nad Labem dojíždějí z více než 99 % studenti patnáctiletí a starší, protože v obci není základní škola, zato zde sídlí zemědělské učiliště specializované na chov koní. Vysoký podíl dojíždějících studentů této věkové kategorie byl v roce 2001 též v Rybitví (91,4 %), kde sídlí velké stavební učiliště, České Třebové (85,7 %), Pardubicích (84,5 %) a Chvaleticích (84,4 %).

Podíl denně dojíždějících žáků a studentů se v roce 2001 u center dojížděky, ve kterých sídlí učiliště nebo střední, případně vyšší typ školy, pohyboval mezi 70 % a 95 %. Výjimku tvořily Kladruby nad Labem (3,5 %), Pardubice (58,2 %), Moravská Třebová (65,0 %) a Litomyšl (65,2 %). V Pardubicích tento stav ovlivňuje rozsáhlá síť středních, vyšších škol (včetně univerzity) a učilišť, v Moravské Třebové je kromě 2 středních škol a učiliště ještě sídlo speciální internátní školy pro slabozraké žáky všech věkových kategorií. Nejvyšší podíl denní dojížděky do škol byl zjištěn v Hlinsku (95,4 %).

Tabulka též uvádí přehled o počtu učilišť a středních a vyšších škol v jednotlivých centrech dojížděky. V době posledního sčítání lidu (2001) bylo v kraji ve 23 obcích 32 středních odborných učilišť, v 15 obcích bylo 41 středních odborných škol, v 18 obcích 20 gymnázií a v 6 obcích 9 vyšších odborných škol. Vysoká škola sídlila tehdy pouze v krajském městě.

Struktura dojíždějících do škol podle času stráveného na cestě souvisí především s rozmístěním základních škol v intravilánu města. U škol, do kterých ve větším rozsahu dojíždějí žáci a studenti z jiných obcí, záleží na jejich poloze vzhledem k zastávkám dopravních prostředků (u denní dojížděky) a na poloze internátů, ve kterých bydlí ubytovaní studenti (u nedenní dojížděky).

Tab. 3.10 Dojížděka do škol do center dojížděky podle času stráveného na cestě

Kraj, centrum dojížděky	Dojíždějící do centra celkem	struktura v % podle času denní dojížděky					Dojíždějící uvnitř centra celkem	struktura v % podle času denní dojížděky		
		do 14 minut	15 - 29 minut	30 - 44 minut	45 - 59 minut	60 minut a více vč. nezj.		do 14 minut	15 - 29 minut	30 minut a více vč. nezj.
Kraj celkem	33 949	24,0	33,0	19,1	13,1	10,8	48 566	66,7	27,3	6,0
Pardubice	6 941	18,2	27,5	19,6	17,5	17,2	11 709	59,0	30,2	10,8
Chrudim	2 895	14,0	28,1	25,0	18,1	14,9	3 245	52,3	38,9	8,8
Vysoké Mýto	1 615	22,3	29,7	19,9	15,7	12,4	1 621	59,7	36,7	3,6
Litomyšl	1 611	26,2	35,6	15,8	13,7	8,8	1 308	57,9	35,9	6,2
Ústí nad Orlicí	1 466	20,5	25,5	24,1	17,5	12,4	1 831	68,9	25,3	5,8
Lanškroun	1 257	19,3	40,8	19,2	12,0	8,7	1 301	75,8	21,5	2,7
Políčka	1 252	16,5	34,5	24,0	15,4	9,6	1 240	66,2	30,6	3,2
Česká Třebová	1 239	18,8	26,1	24,3	15,8	15,0	2 267	69,7	25,0	5,3
Žamberk	1 159	16,7	32,0	26,0	15,7	9,6	886	76,3	19,6	4,1
Svitavy	1 130	15,0	38,0	24,9	14,5	7,7	2 181	66,3	26,5	7,1
Choceň	909	16,3	32,9	19,7	16,5	14,6	863	68,1	25,8	6,0
Moravská Třebová	863	29,3	30,4	20,2	13,0	7,2	1 527	70,0	25,2	4,8
Holice	773	23,4	37,8	20,1	10,2	8,5	665	72,8	24,5	2,7
Přelouč	768	13,9	42,6	21,1	12,1	10,3	1 056	73,6	23,7	2,7
Hlinsko	570	19,5	43,5	26,0	7,4	3,7	1 399	66,4	31,2	2,4
Letohrad	544	17,6	32,7	22,1	15,8	11,8	836	56,7	37,4	5,9
Králíky	402	24,6	37,1	20,4	9,2	8,7	672	67,9	28,3	3,9
Jevíčko	375	35,7	34,9	19,7	6,9	2,7	371	88,1	11,1	0,8
Skuteč	244	28,7	37,3	19,7	7,0	7,4	618	73,9	19,4	6,6
Jablonec nad Orlicí	242	26,4	49,6	16,9		3,3	352	81,3	15,9	2,8

Nadprůměrný podíl dojíždějících do škol, kteří stráví na cestě více než hodinu, souvisí s tím, že nejdelší průměrná doba cesty byla u dojížděky do Pardubic a Chrudimi (po 39 minutách), následovala Česká Třebová a Choceň (po 37 minutách). Méně než půl hodiny trvala v průměru cesta do školy v Hlinsku a Skutči (po 28 minutách) a v Jevíčku a v Jablonném nad Orlicí (po 24 minutách). U vnitřní dojížděky se k centřům s nejkratší dobou cesty do školy řadily ještě Lanškroun, Přelouč a Žamberk.